WIKIPEDIA

Idioma luvita

L'idioma **luvita** o **luvio** forma parte de la estinguida caña anatolia de la familia llingüística indoeuropea. El luvita ta cercanamente rellacionáu col hitita, y taba ente los idiomes falaos por grupos de población en Arzawa, al oeste o suroeste del área central hitita. Los testos más antiguos, como por casu el Códigu Hitita, referir a les zones de fala luvita, incluyíes Arzawa y Kizzuwatna, como *Luvia*. Muncho más tarde, esta mesma área aportó a conocida como Trepa (o *Ludia*), la *Luddu* asiria o griega *Λυδία*. Ye o bien el direutu antecesor del liciu o un pariente próximu del antecesor del liciu. El luvio ye'l candidatu más probable pal idioma faláu polos troyanos, al pie de un posible idioma tirsénico rellacionaos col Lemnio.

Luvita o Luvio *Luwili*	
Faláu en	Turquía
Zona	oeste o suroeste d'Anatolia
Falantes	Llingua muerta
Familia	Indoeuropea Anatolia **Luvio**
Alfabetu	Escritura cuneiforme
Estatus oficial	
Oficial en	*Nengún país*
Reguláu por	*Nun ta reguláu*
Códigos	
ISO 639-1	*nengún*
ISO 639-3	hlu (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=hlu)

Estensión del luvita o luvio

Conteníu

Historia

Dende la so tierra d'orixe, los falantes de luvita estendiéronse gradualmente escontra l'este por Anatolia y aportaron a un factor que contribuyó a la cayida, alredor del 1180 a. C., del Imperiu hitita, onde tamién paez ser llargamente faláu mientres esta dómina. El luvita foi tamién l'idioma de los estaos neohititas de Siria tales como Milid y Carchemish, y tamién del reinu de la Anatolia central Tubal que florió alredor del 900 a. C.

El luvita caltúvose en dos formes, denominaes según los sistemes d'escritura utilizaos pa la so representación:

- Cuneiforme luvita
- Xeroglíficu luvita.

Cuneiforme luvita

La escritura cuneiforme luvita ye la forma de la llingua luvita atestiguada nos archivos de les tablillas de Hattusa, ye esencialmente'l mesmu sistema d'escritura cuneiforme utilizada n'hitita. Nel *Catálogu de Testos Hitites* del llingüista Emmanuel Laroche, el so Corpus llingüísticu va del CTH 757-773, na so mayoría compuestu polos rituales.

Xeroglíficu luvita

La escritura xeroglífico luvita ye una forma de luvita escritu nuna escritura nativo, conocida como xeroglíficu anatolio.[1][2] D'antiguo considerábase una variedá de la llingua hitita, conocíase como *xeroglíficos hitites* a la llingua de la mesma inscripciones, pero esti términu anguaño ta obsoleto. El primer documentu d'una inscripción monumental ye de 1850, cuando un habitante de Nevşehir informó de les actividaes de socorru en Fratkin. En 1870, atópase en Aleppo otra inscripción ensertada na paré sur de la mezquita d'el-Qiqan mientres la so construcción. En 1884 l'eruditu polacu Maryan Sokolowski afayó una inscripción cerca de Köylütolu, en Turquía occidental. La inscripción conocida más grande foi escavada en 1970 en Yalburt, al noroeste de Konya. El luvita xeroglíficu pudo ser influyíos nel so momentu pol hitita y quiciabes tamién pol griegu, que s'estendiera nel periodu Minoicu Cretense Tardíu II nel sieglu XV a. C.

Xeroglíficu luvita.

Clasificación

L'idioma luvita tien numberosos arcaismos, y polo tanto ye de gran interés pa los llingüistes qu'estudien les llingües indoeuropees y pa los estudiosos de la Edá del Bronce Exéu.

El llingüista Craig Melchert en *Studies in Memory of Warren Cowgill* (1987; pg. 182–204) utiliza'l luvita pa proponer que na llingua protoindoeuropea había trés conxuntos de consonantes velares:

Velares llanes
Palatovelares
Labiovelares

Según Melchert, PIE *ḱ > Luvita *z* (probablemente [ts]); *k > *k*; y*kʷ > *ku* (probablemente [kʷ]).

Distribución del idioma luvita (Melchert 2003).

El luvita tamién se foi clasificáu pal so verbu *kaluti* , que significa "xirar" o "arrodiar". Munchos llingüistes sostienen qu'esto se deriva de la pallabra proto-anatolia pa "rueda", que de la mesma deriva de la pallabra común pa "rueda" que s'atopa en toles demás families indoeuropees. La rueda inventar nel V mileniu e.C. y, si *kaluti* derivara d'ello, entós la caña anatolia dexaría al idioma protoindoeuropéu dempués de la so invención (validando entós la Hipótesis de los kurganes como aplicable a Anatolia).

Sicasí *kaluti* nun implica necesariamente'l significáu de rueda, y d'esta miente nun tien porque derivar d'una pallabra proto-indoeuropea con esi significáu. La pallabra indoeuropea pa *rueda* puede bien surdir nesos otros idiomes indoeuropeaos dempués de la dixebra anatolia.

Sustratu non-indoeuropéu nel luvita

Amás, el luvita y los sos descendientes, polo xeneral, reflexen un sustratu d'un non-indoeuropéu nel oeste d'Anatolia. Onde'l idioma hitita, xuntu con dellos testos xeroglíficos luvitas y palaicos, p'amuesa'l clásicu sufixu indo-europees *-as* como xenitivu del singular y *-an* pal xenitivu plural, el luvita "canónicu" que s'utiliza n'escritura cuneiforme (y dellos rituales palaicos) empleguen en llugar el sufixu axetivu *-assa*. Dada la prevalencia de *-assa* en nomes de llugares y pallabres esvalixaes en munches partes del Mar Exéu, esti sufixu considérase evidencia d'una muerte d'una llingua non-indoeuropea, o a lo menos un *Sprachbund* exéu anterior a la llegada de los luvios y los griegos. Esta carauterística del luvita cuneiforme pudo ser un arcaísmu apostáu, pa sorrayar los sos raigaños nesa tierra; o bien ye posible que'l xenitivu indoeuropéu fuera escaecíu polos luvios pa recuperalo más tarde nel luvita xeroglíficu.

Cercu de Sultanhan
Muséu de la Civilizaciones Anatolies, Ankara, Turquía

Ver tamién

- Llingües anatolies
- Idioma liciu

Referencies

1. Melchert, H. Craig (2004), «Luvian», en Woodard, Roger D., *The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages*, Cambridge University Press, ISBN 0-521-56256-2
2. Melchert, H. Craig (1996), «Anatolian Hieroglyphs», en Daniels, Peter T.; Bright, William, *The World's Writing Systems*, Oxford University Press, ISBN 0-19-507993-0

Bibliografía

- Laroche, Emmanuel. *Catalogue des textes hittites* 1991.
- Melchert, H. Craig. "PIE velars in Luvian." In *Studies in memory of Warren Cowgill (1929–1985): Papers from the Fourth East Coast Indo-European Conference, Cornell University, June 6–9, 1985*, ed. C. Watkins, 182–204. Berlín: Walter de Gruyter, 1987.
- Melchert, H. Craig. *Anatolian Historical Phonology*. Amsterdam: Rodopi, 1994.
- Melchert, H. Craig (ed). *The Luwians*. Boston: Brill Academic Publishers, 2003. ISBN 90-04-13009-8.
- Otten, Heinrich. *Zur grammatikalischen und lexikalischen Bestimmung des Luvischen*. Berlin: Akademie-Verlag, 1953.
- Rosenkranz, Bernhard. *Beiträge zur Erforschung des Luvischen*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1952.
- Starke, Frank. *Die keilschrift-luwischen Texte in Umschrift* (StBoT 30, 1985)

- Starke, Frank. *Untersuchungen zur Stammbildung des keilschrift-luwischen Nomens* (StBoT 30, 1990)
- Woudhuizen, Fred. *The Language of the Sea Peoples*. Amsterdam: Najade Pres, 1992.

Enllaces esternos

- Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/?uselang=ast) acueye conteníu multimedia sobre ***Xeroglíficos luvitas***.
- Arzawa, al oeste, tres la buelgues de los Hitites (https://web.archive.org/web/20040202190725/http://pages.sbcglobal.net/zimriel/amc/arzawa.html) (n'inglés)
- Signos fonéticos de los xeroglíficos luvitas (http://www.ancientscripts.com/luwian.html) (n'inglés)
- Catalogo de Testos Hitites: Testos n'otres llingües (https://web.archive.org/web/20060506045011/http://www.asor.org/HITTITE/CTH725-830.html) (n'inglés)
- Caso xenitivu y axetivu posesivu nes llingües anatolies (https://web.archive.org/web/20060923212713/http://www.unc.edu/~melchert/anatoliangenitive.pdf) (n'inglés)

Control d'autoridaes	**Proyeutos Wikimedia ·** Datos: Q10713 · Multimedia: Luwian language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Luwian_language) **Diccionarios y enciclopedies ·** Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Luwian-language)